

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

Tekenen en wonderen

„God bovendien medegetuigende door tekenen en wonderen” ... (Hebr. 2:4 St.Vert.)

Het optreden van onze Here Jezus werd gekenmerkt door een groot aantal tekenen en wonderen, die Hij deed. Ze begeleidden zijn verkondiging. Ze vormden zijn legitimatie: Hij kwam van God. Zo was het vroeger ook al geweest met de profeten Elia en Elisa. Evenzo is Jezus „van Godswege u aangewezen door krachten, wonderen en tekenen, die God door Hem in uw midden verricht heeft” — aldus Petrus op de Pinksterdag tot zijn gehoor.

Maar datzelfde geldt niet minder zijn apostelen.

Wie de Handelingen der apostelen leest komt dat herhaaldelijk tegen. Al in hoofdstuk 2: „en vele wonderen en tekenen geschieden door de apostelen”, vs. 43.

Van die vele wordt er ons één in extenso en met verve beschreven in hoofdstuk 3: de genezing van de verlamde aan de Schone Poord. Door Petrus, met Johannes.

Het was ook bij hen een bevestiging van Godswege van de boodschap die zij brachten. Zo werd ruimte gemaakt voor hun prediking.

Waarmee zij die van hun Meester voortzetten.

☆☆☆

In de brief aan de Hebreeën wordt aan dit alles nog eens herinnerd. Die brief wordt in beschouwingen over de vermoedelijke tijd van ontstaan nogal eens ver weg geschoven naar een late tijd.

Ik denk ten onrechte. Veel erin doet denken aan de eerste hoofdstukken van Handelingen. Toen het evangelie nog gepredikt werd aan mensen die thuis waren in de Schrift, van huis uit vertrouwd met de eredienst van de tempel en hoog opziende tegen de hogepriester.

DOOR
J. D. JANSE
RIJSWIJK

De tijd van de gemeente in Jeruzalem.

Waar ze elkaar dienden (zie Hebr. 6:10) en verdrukking leden (10:32 vv en 13:1 vv), de kruisiging van de Here Jezus hadden meegemaakt (vergelijk 5:7 en 6:6!), en waar ze ook de prediking van de apostelen hebben gehoord, vergezeld van zoveel tekenen en wonderen.

Aan dat laatste worden ze in hoofdstuk 2 speciaal herinnerd (vergelijk ook 6:5).

En dat in het kader van een vermaning om aandacht te houden voor „wat wij gehoord hebben”. Dat wordt dan nader getypeerd als „heil”.

„Zúlk een heil” — nog heel wat meer dan het woord dat het oude Israël ontving bij de Sinaï door bemiddeling van engelen.

Een heil, waarvan dan drie dingen worden gezegd.

In de eerste plaats, dat het is begonnen verkondigd te worden door de Here.

Vervolgens dat het door hen die Hem gehoord hebben aan ons is bevestigd.

Ten derde, dat God daarbij ook zijn getuigenis gevoegd heeft.

En wel door tekenen en wonderen en velerlei krachten.

En door de Heilige Geest toe te delen naar zijn wil (Hebr. 2:1-4).

☆☆☆

Het is leerzaam voor ons het zo nog eens op een rijtje te zien staan. Zo hebben wij het óók gehoord!

Eerst, uit het evangelie — in viervoud — „wat Jezus begonnen is te doen en te leren” (Hand. 1:1). Vervolgens, uit de Handelingen der apostelen, hoe zij datzelfde heil verkondigd hebben, bevestigend datgene waar Jezus over begonnen was.

De N.B.G.-vertaling spreekt hier van „op betrouwbare wijze overgeleverd”. Dat klinkt wel fraai, maar is niet ter zake, er staat kort en goed dat het is bevestigd. Dat heil dat door de Here begonnen is verkondigd te worden is door zijn apostelen na zijn hemelvaart opnieuw tot het Joodse volk gekomen. Daarin heeft God bevestigd hoezeer het Hem ernst was met zijn genade, met die redding.

Wat Hij begon in het spreken van zijn Zoon tot Israël, dat brak niet af door hun verwerping van Hem. Neen, op de Pinksterdag staat Petrus op en doet opnieuw een appèl op die mensen om zich te laten behouden door het geloof in Jezus.

En daarbij heeft God toen ook nog weer duidelijk Zijn getuigenis gevoegd door tekenen en wonderen te laten geschieden door die apostelen. De „bevestiging” van het heil opnieuw bekrachtigd door de vinger Gods. Ook in de uitstorting en de gaven van de Geest juist over diegenen die dat hernieuwde appèl lieten horen.

Als mensen, die dat Woord toen hebben aanvaard, dreigen in te zinken in het geloof, worden ze dááaraan nog eens herinnerd.

Aan wat God eraan gedaan heeft bij hen, om hen te overtuigen van zijn heil. Van het welgemeende van zijn genade.

Inhoud

- 217 Ds J. D. Janse,
Tekenen en wonderen
- 218 Ds K. C. Smouter †
Onze Vader in de hemelen
- 219 Ds A. H. Algra,
Pastorale Notities
- 221 D. W. L. Milo,
De Kelten
- 222 Drs H. Gort,
Over kunst (5 - slot)
- 223 M. Vrijmoeth-de Jong,
Kinderbijbels (3)
- 224 P. C. van Wijk,
Terloops ...

Ook door die tekenen en wonderen.

☆☆☆

Ze zijn later ook in de heidenwereld geschied. Ook dat weten we uit de Handelingen der apostelen. Zo staat er ook van de apostel Paulus een wonderlijke genezing in extenso beschreven, in het heidense Lystra (Handel. 14), nadat in vs. 3 ook al was gewezen op die wonderen, waarmee de Here „getuigenis gaf aan het woord van zijn genade”.

Bovendien was er ook een toedelen van de Heilige Geest keer op keer — naar Zijn wil! — buiten de Joodse kring: in Samaria, in Caesarea, in Efeze.

En dat is ook voor ons, gelovigen uit de heidenen, van verstrekkende betekenis. Daarmee toonde God ook naar óns toe hoezeer het Hem ernst is met zijn genade, met de boodschap van vergeving en eeuwig leven, van verzoening met God door het geloof in Jezus Christus.

Wat moet er van ons terecht komen als wij geen ernst maken met zúlk een heil, als God zó getoond heeft hoezeer het Hem ernst is.

Die vermaning kwam tot de Hebreëën.
En komt ook tot ons.
En daarin hebben die wonderen en tekenen een bijzondere betekenis.
Als we ervan lezen, moet het ons maar bewegen tot een toch vooral serieus nemen van de boodschap van het evangelie.
Van het woord van de Here en zijn apostelen.

☆☆☆

Och, in deze tijd zullen velen het (eigen)wijze hoofd schudden over die primitieve wonderverhalen. En theologen zijn er als de kippen bij om ze te 'ontmythologiseren'.
Anderen, van de weeromstuit, verlangen ernaar dat ze toch wéér 's zouden mogen gebeuren. Of drijven, dat ze móeten gebeuren. Anders is de kerk geen kerk van Jezus Christus meer.
Maar vergeten we niet: het Woord waarvan de kerk leeft, heeft al lang vóór onze tijd zijn beslag gekregen.
En ruimschoots. Begonnen door de Here Jezus, bevestigd door zijn apostelen, terwijl God daarbij nog zijn getuigenis deed door tekenen en wonderen.
Niet iets om aan voorbij te gaan. Alsof dat niets was.
Alsof het pas geloofwaardig is als wij wonderen en tekenen verrichten!
Die hang naar tekenen-en-wonderen-nú! is niet zonder gevaar. Er komt een tijd, waarschuwt de Schrift, dat Gods tégenstander, de satan, aan de beurt komt om met „allerlei krachten, tekenen en wonderen” aan te komen zetten, 2 Thessal. 2 : 9.
Tekenen en wonderen „der leugen”, als instrumenten van verleiding.
Om mee te slepen naar het verderf hen, die Gods liefde hebben versmaad. Door de hun gepredikte waarheid, in het evangelie,

niet aan te nemen.
Waardoor ze hadden kunnen behouden worden.

We worden niet behouden door wonderen en tekenen.
We worden gered door het aan-nemen van het woord van God. Gesproken door de Here en zijn apostelen.
Zoals wij het ook nog op schrift hebben.
En, als we dan lezen hoe dat toen door wonderen en tekenen is bekrachtigd geworden van Godswege, dan ligt daarin een aansporing temeer dat woord aan te nemen.
Van genade en verzoening door het bloed van Gods zoon.
Van vergeving voor zondaars die zich bekeren en in Hem geloven.

Laten wij dat dan vasthouden, wat ook wij gehoord hebben.
Opdat we niet 'afdrijven'.
Voorbijdrijven aan de haven van behoud, op de stroom die naar het verderf voert.
Laten wij ons ook niet laten opdrijven door zucht naar ervaring, wondergebeurtenissen, in óns leven nu.
Het kan ons makkelijk doen voorbijdrijven, in groot religieus enthousiasme, aan de waarheid, die behoudt.

Studieweek op l'Abri

„Wat doet een christen met kunst en muziek?”

Van 4-9 augustus a.s. organiseert het bezinnings- en studiecentrum l'Abri in haar conferentiehuis Kortenhoeve te Eck en Wiel een speciale bijeenkomst over kunst en muziek en wat de christen er mee doet. Vijf sprekers stellen een scala aan onderwerpen aan de orde: „Het evangelie in de aanbidding”; „christelijke popmuziek”; „liturgiek”; „de kracht der verbeelding” en „film”. Tevens zijn er informele besprekingen en discussies, terwijl er alle ruimte is voor creatieve activiteiten. Deelname staat open voor allen, die op een of andere wijze met het onderwerp bezig zijn, of er over willen nadenken. De kosten van deelname bedragen f 100,- per persoon voor de gehele week. In principe is het ook mogelijk om een gedeelte van het programma mee te maken.

Voor verdere inlichtingen en opgave: l'Abri, Huize Kortenhoeve, Burg. Verbrughweg 16, 4024 HR Eck en Wiel. Tel. 03449-1914.

Onze Vader in de hemelen

Bidden, zoals kinderen vragen aan hun ouders

Het valt op, dat de Here Jezus in de Bergrede bij Zijn onderwijs over het gebed over God sprak als „uw Vader”. Daar moet u goed op letten, als u zich verdiept in de Bergrede. Dat steeds terugkerende „Vader”, „uw Vader” voor God. Wat zal dat de discipelen en de schare (Mattheüs 5 : 1) als muziek in de oren geklonken hebben!

DOOR
DS K. C. SMOUTER †

Zó sprak Gods Zoon die mensen in Israël aan, wat betreft hun verhouding tot God: als kinderen van hun hemelse VADER! Zo wàs het toch ook echt? Het wàs toch: Israël, dat Hij daar voor Zich zag? Gods verkoren volk. Het volk, waarmee Zijn Vader destijds vanaf de berg Sinaï, in het Horebgebergte, dit verbond had gesloten: „Ik zal u tot een God zijn, en gij zult Mij tot Mijn volk zijn”. „Mijn eigendoms-volk” staat daar herhaaldelijk voor in Deuteronomium. En dat is een bijzonder hartelijk woord. Dat in het gewone leven niet alleen gebruikt werd voor een bezitting, waaraan men bijzonder gehecht was, 'n kostelijk sieraad b.v., maar ook voor een persoon, aan wie men heel intieme banden had, b.v. je verloofde of je vrouw. Zó'n hartelijke kleur heeft het hebreeuwse woord segullah, dat in onze vertalingen is weergegeven met „eigendom”. Nu, zo'n kostbaar bezit was Israël voor God. Naar Diens eigen Woord. We kunnen ook nog zeggen: die mensen, die daar naar de Here Jezus zaten te luisteren waren de schaapjes van de Herder Israëls, Ps. 23, 95, 80, enz. Maar wát waren die schapen uitgehongerd en vermagerd. Gods eigendomsvolk had van zijn kerkelijke leiders zoveel slaag gekregen en zo weinig eten. Gebod op gebod en regel op regel. Lasten te zwaar om te dragen.
Over de meest pietlutterige punten van de Wet hielden de Rabbinen onder elkaar toen uren lange debatten. Voor een eenvoudige mens niet te volgen. En daar werden ze dan om uitgescholden als „de schare die de Wet niet kent”, „leken op het gebied van de Godskennis”. Intussen zag het arme, verachte kerkvolk nog hoog tegen die geleerde voorgangers op ook! Ondanks hun droge kost, hun stenen voor brood.

Maar dáár kwam toen opeens die man uit Nazareth, van Wie wij nu achteraf weten, dat Hij de

Zoon van God was. Die sprak heel anders. Die schoof heel die nare, droge, spitsvondige geleerdheid, waar geen mens van kon leven, opzij en sprak de Israëlieten weer aan over hun Vader! „VADER”. Want zij waren kinderen van Jahwè.
Geen heidenen, maar kinderen. Geen vreemdelingen, maar bondelingen.
Dat is héél opvallend in heel de Bergrede. Dat hartelijke spreken van de Here Jezus over „uw Vader”.
Ook in een ander stukje gebeds-onderricht, Mattheüs 7 : 7-12. Het begint zó: „Bidt en u zal gegeven worden; zoekt en gij zult vinden; klopt en u zal opengedaan worden. Want een ieder die zoekt, vindt; en wie bidt, ontvangt; en wie klopt, dien zal opengedaan worden.”
Hoe kon de Here Jezus dat zeggen?
Waarom mochten die mensen, die naar Hem stonden te luisteren er zo vast op rekenen, dat God hun gebeden verhoren zou? Wel, omdat God Israëls Vader was. Hoor maar, welk argument de Here erbij gegeven heeft, om zo stellig op verhooring te rekenen.
„Of welk mens onder u zal, als zijn zoon hem om brood vraagt, hem een steen geven? Of als hij om een vis vraagt, zal hij hem toch geen slang geven? Indien gij, hoewel gij slecht zijt, goede gaven weet te geven aan uw kinderen, hoeveel te meer zal uw Vader in de hemelen het goede geven aan hen, die Hem daarom bidden.”
Wéér herinnert de Here Zijn Israëlitische luisteraars dus, in verband met hun bidden, aan het feit, dat God hun Vader was. Aan dat historische feit (sinds Horeb). Dat van de grootste betekenis is voor het bidden.

De Heer Jahwè had Israël aangenomen tot Zijn volk. Tot Zijn eigen kinderen. Tot schapen, die Zijn hand wil weiden.

Nu, dan mochten die kinderen daar nu ook op rekenen. Dat legt een graniet-vaste vloer onder onze gebeden. Dat we weten, niet tot een verre Vreemde te spreken, maar tot onze eigen Vader!

De sleutel: de kennis des Heren

Het is geen wonder, dat er in Israël zo'n gebeds-armoede ontstaan was. Dat kwam doordat men het kinderlijk vertrouwend luisteren naar de Bijbel verleerd was. Jezus wees de Schriftgeleerden als de schuldigen aan. Hij heeft hun dan ook moeten verwijten: „Gij hebt de sleutel der kennis weggenomen”, Lukas 11:52.

Dat is dikwijls voorgekomen bij Schriftgeleerden. Dat ze wel een razend knap gebouw van theologische geleerdheid optrokken, maar zó, dat die geleerdheid niet dienstig was voor het kennen van God, zoals Hij Zich in Zijn Woord geopenbaard heeft.

„Kennis van Jahwè” is in de Bijbel nooit abstrakte, theoretische geleerdheid over God, maar „omgangs-kennis”.

Dus niet zoals een gynaecoloog „specialist” is in de medisch-wetenschappelijke kennis van „de vrouw”, maar zoals alleen de man, die met die vrouw getrouwd is, haar kent.

Het woord „theologie” betekent letterlijk: god-geleerdheid. Maar dat is niet hetzelfde als „kennis des Heren”, zoals de Bijbel daarover spreekt! Die kennis bestaat niet uit een wetenschappelijk systeem, maar is een praktisch weten, Wie God voor ons is.

In Jesaja 1 opent een hele rij profetische boeken, waarin Jahwè Zijn twist met Israël aan de orde stelt, met dit verwijt: „Een rund kent zijn eigenaar en een ezel de krib van zijn meester, maar Israël heeft geen begrip, Mijn volk geen inzicht.” Jes. 1:3. Het is duidelijk, dat Jesaja daar met de woorden „kennen”, „begrip” en „inzicht” niet zoiets bedoelt als „wetenschappelijke theologie”. Bij runderen en ezels is zülke „kennis” niet te zoeken. Maar waar die stomme dieren Gods volk wél in ten voorbeeld kunnen zijn, is, dat ze een buitengewoon scherpe ervaringskennis ten aanzien van hun eigenaars hebben.

Als voor een israëlitische ploeg een juk met twee runderen moest trekken, dan kon zo'n boer met zijn beesten precies doen wat hij wou. Ze voelden de hand van hun meester achter zich bij iedere stap. En mochten ze hem een ogenblik vergeten, dan was één

prik met de osse-stok genoeg, om hen tot de orde te roepen.

En een ezel rekende zó vast op verzorging van de kant van de baas, dat hij in de buurt van „huis” geen aanvuring meer nodig had. Hij rook dan de stal: dáár staat de krib van mijn heer. Dáár zal hij me straks eten geven.

Nu, op die praktische kennis (niet als de wetenschap der geleerden, maar als de intuïtie van de beesten) komt het aan voor onze omgang met God. Die kennis is „de sleutel” tot het leven met God in Zijn Verbond. En die sleutel hadden de Schriftgeleerden in de tijd van de Here Jezus weggenomen. Met al hun geleerdheid.

Voor hen was de Bijbel namelijk niet meer het boek van Gods historische omgang met Zijn volk, maar een handboek voor hun wettische godsdienstigheid geworden. Zodoende maakten ze wel veel werk van het overschrijven en van buiten leren van allerlei teksten uit Gods Woord: zoveel geboden en zoveel verboden, dat wisten ze allemaal precies. Maar als men uit de Bijbel Gods genade en bestraffingen, Gods trouw als goede, beschermende en zorgzame Vader wegdoet, als men die „kennis des Heren” niet meer heeft, dan

wordt de Bijbel een schatkist zonder sleutel, een lichaam zonder hart. Ofwel, dan wordt zelfs de Bijbel een naslagwerk voor in feite heidense godgeleerdheid, of een text-boek voor in feite heidense godsdienstigheid.

Dan heeft men al gauw ook geen lust meer aan Gods Woord. Dan wordt óók de Bijbel zo dor als stro. Een dode, ja zelfs een dodende letter, in plaats van het levendmakende Woord van God.

Komt allen tot Mij, die vermoeid en belast zijn

Christus' optreden in Israël is dus zoiets geweest als dat van 'n groot Reformator onder Gods kerkvolk. Het heeft (hoe kon het anders?) ernstige botsingen gebracht met de leidende theologische richtingen van Zijn tijd. Zowel met de Sadduceën, (de modernisten en progressieven van toen) als met de Farizeën, (de rechtzinnigen en conservatieven). En de kerkelijke hiërarchie heeft er de machine van haar kerkrecht voor tegen Hem in stelling gebracht.

Dat verzet was onvermijdelijk, om de verloren geraakte schapen van het huis Israëls weer bijeen te kunnen verzamelen. Om hen weer te leiden naar grazige weiden en stille wateren, Psalm

Redactie

Ir. A. W. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. E. R. Postma

Adres van de Redactie:
Ds. K. Muller, Dovenetel 45,
8446 SH Heerenveen
Tel. 05130-20476

Kerknieuws / Uit breder kring
M. J. F. van der Wal
Brugakker 60-17
3704 RA Zeist
Tel. 03404-61525

23. Om hun weer goede spijs en drank te geven, in plaats van het dorre voer van de gedachten-spinsels der Schriftgeleerden. De Here Jezus heeft dan ook Gods kinderen tenslotte welbewust, actief, onder hun kerkelijke leiders en hun kerkorganisatie vandaan geroepen, toen Hij sprak: „Komt allen tot Mij (in plaats van tot uw officiële voorgangers), die vermoeid en belast zijn (onder de wetticistische inzettingen van de Schriftgeleerden), en Ik zal u rust geven; neemt Mijn juk op u (zo sprak

Slappe tijd

Oudere lezers zullen zich misschien nog een boek herinneren voor vóór de oorlog, van Risseeuw, dat heette: „Is het mijn schuld?”. Daar kwam, meen ik, een postbesteller in voor, die een klein commentaar gaf op het feit dat de kerkelijke weekbladen in de vakantie zo dun waren. Wat die postbode precies dacht, weet ik niet meer, maar op zijn verzuchting mijmer ik eventjes voort. Alles staat dezer dagen in het teken van het „uit” zijn. Er zijn kerken die dicht blijven op zondag en door de week open zijn voor bezichtiging. Dat levert de eigenaresse meer op dan in het omgekeerde geval. Verscheidene periodieken verschijnen enkele weken niet, en dit is volkomen te billijken, omdat het personeel van de drukkerijen vakantie hebben moet, maar waarom moeten de nummers die wél uitkomen, dan zo mager van inhoud zijn, met wat artikelen die van elders overgenomen zijn of wat luchtigheden uit een oude moppentrommel? Met de radio en de televisie is het niet beter. Er worden oude films van vóór de oorlog van zolder gehaald; het krioelt van „herhalingen”. Vaste rubrieken of

Pastorale Notities

DOOR
A. H. ALGRA
MAASSLUIS

reeksen worden voor een aantal weken onderbroken, want het is immers vakantietijd. Waarom zou men zich ergens voor inspannen? Waarom zou men proberen iets goeds te brengen, dat de moeite waard is van het lezen, het horen of het zien? De meeste mensen zijn immers toch weg? Misschien. Maar de zieken niet. Ook de mensen niet die een zware handicap hebben. Dan zijn er bovendien nog tallozen, die zich geen vakantie permitteren kunnen en er zijn mensen, die weliswaar niet zelf ziek zijn, maar die thuis blijven om hun kinderen, of om hun oude vader of moeder: „Wij kunnen gewoon niet weg om vader, die alleen zit”. Al die mensen concluderen dat er „niks op de t.v. is” en hun tijdschrift, daar staat ook al niet veel in. Maar de „Kerk” slooft zich uit! Zij wil dienstbaar zijn aan de recreanten. Ze verschijnt op het

kampeerterrein en een dominee begint zijn luchtige opwekkende toespraak, zoals al zijn ambtsbroeders dat doen, met een opmerking over het weer, een grapje daarover en dan een meditatie over het woord „recreatie”, waarvan hij zegt dat het „herscheping” betekent. En nu mogen de hoorders zich herscheppen, zich recreëren, zo is de moraal van het verhaal. Maar wie herschepping nodig hebben, dat zijn niet de recreanten, doch de invaliden thuis. De kerkdiensten voor de radio en de t.v., dat zijn in deze tijd diensten vanuit de bossen of vanaf het strand. De „Kerk” toont daarmee dat ze bij de tijd is en zich kan aanpassen bij de mensen die weg zijn. Ze zou moeten gaan naar de mensen die thuis moesten blijven, geloof ik. Ik kan me de bitterheid van een rolstoelpatiënte voorstellen, die het al pijnlijk genoeg vindt dat zij en haar man er nooit eens op uit kunnen trekken en dat dan de kerk het al maar over vakantie heeft. De thuisblijvers moeten toch niet onder de vakantie lijden. Je moet respect hebben voor de mensen van de ziekenomroepen, die gewoon doorgaan, alsof het in 't geheel geen vakantie-tijd is.

men over Rabbijenscholen: „het juk van Rabbi X”) en wordt leerlingen van Mij, want Ik ben zachtmoedig en nederig van hart (de Here Jezus dankte Zijn Vader juist, dat de eenvoudigen de dingen van het Koninkrijk Gods zo goed verstonden, vs. 25, terwijl de kerkelijken hen uitmaakten voor „de schare, die de Wet niet kent”), en gij zult rust vinden voor uw zielen; want Mijn juk is zacht en Mijn last is licht”, Matth. 11 : 28-30.

De Wet en de Profeten over „Vader”

Meermalen blijkt in de evangeliën, dat de mensen, die de Here Jezus hoorden, zich verwonderden, verbaasden over Zijn leer. We lezen dat ook aan het eind van de Bergrede, Matth. 7 : 28. Dat zal voornamelijk wel geweest zijn vanwege dat gewone, helemaal niet schools-geleerde, maar zo hartelijk-vertrouwelijke spreken van de Here Jezus over God. Namelijk als „uw Vader”.

Dat was men helemaal niet meer gewend in Israël. In gebeden, die gebruikt worden in joodse synagogen wordt God aangesproken met zware, geduchte namen. Zoals „de Heilige”. En zovaak er zo’n geduchte aanspraak is gevallen, volgt daar onmiddellijk op „Baruch hasjeem”, d.w.z. geprezen „de Naam”. De eigenlijke naam van God, die liefdelijke naam Jahwè, noemden de Joden van Jezus’ tijd nooit. Die noemen ze ook nu nooit meer.

En nu leerde de Here Jezus Zijn discipelen zómaar „Vader” zeggen tegen God.

Daar verwonderden de mensen zich over. Dat vertrouwelijke omgaan met God was volkomen nieuw voor hen.

Maar het was daarmee als met zoveel dingen in tijden, dat God wederkeer geeft. Dan is men het oude zo grondig vergeten, dat men het aanziet voor een nieuwigheid. Johannes Huss is op de brandstapel gekomen, omdat hij o.a. bij de eucharistie-viering aan alle gelovigen niet alleen het brood, maar ook de beker wilde doen uitreiken. Dat was toen omstreeks 1400, in geen eeuwen meer gebeurd. Een ongehoorde „nieuwigheid”, een ketterij tegenover „het heilige”. En toch was Huss’ verlangen alleen maar oud. Zo oud als Christus’ instellingswoord bij de Maaltijd „Drinkt allen daaruit”, Matth. 26 : 27. En nóg ouder dan Paulus’ vermaanwoord aan alle heiligen in Corinthhe: „Gij kunt niet de beker des Heren drinken en de beker der boze geesten...”, 1 Corinthhe 2 : 2, 10 : 21.

Zo is het ook gegaan met de prediking van onze Here Jezus Christus. Dat vertrouwelijke

spreken over God als „uw Vader” was in feite niets nieuws, maar juist oud!

Zo heeft b.v. David al God aan mogen spreken. David en zijn zoon en diens zoon, heel zijn koninklijk huis, tot in verre geslachten kreeg via Nathan van God de belofte: „Hij zal tot Mij zeggen: Gij zijt mijn Vader”, Ps. 89 : 27, vergelijk 2 Samuël 7. Nu is dat eigenlijk nog weer een voorrecht apart geweest, behorend tot het „Davidsverbond”, waarover 2 Samuël 7 gaat. Maar goed, omdat Jahwè dat beloofd had, mocht Davids huis zó op Jahwè rekenen, als „mijn Vader”. Dat is nu eenmaal „het Verbond”: afspraak is afspraak! Maar in Deuteronomium 14 heeft Mozes ook tot héél Israël mogen zeggen: „Kinderen zijt gij van Jahwè, uw God...” En dat zei Mozes in zo’n vertroostend verband. Namelijk met het oog op het grote verdriet dat telkens weer zulke wonden slaat, als de dood iemand uit ons midden weglaat. Daarover zegt Jahwè in Deut. 14: Als jullie dat overkomt, Israëlieten, Verbondsvolk van Mij, dan hoeft je niet zo van je stuk te zijn als de heidenen, hoor! „Jullie bent kinderen van Jahwè”. (verg. 1 Thess. 4 : 13).

Wéér, omdat Gød dat Zelf zo gezegd had, omdat Zijn Verbond dat inhield, dáárom mocht iedere Israëliet in zijn leed tot God gaan en „Vader” zeggen.

Trouwens, volgens Exodus 4 : 22, 23 hebben Mozes en Aäron met déze woorden vrijlating van Israël bij de egyptische farao mogen eisen: „Zo zegt Jahwè: Israël is Mijn eerstgeboren zoon; daarom zeg ik u: laat Mijn zoon gaan, opdat hij Mij diene; zoudt gij echter weigeren, hem te laten gaan, dan zal Ik úw eerstgeboren zoon doden.”

Om nóg zo’n plaats uit het Oude Testament te noemen: in Psalm 80 wordt Israël ook Gods „zoon” genoemd. Niet alleen „de wijnstok” die Gij U hebt geplant”, maar ook „de zoon, dien Gij U hebt grootgebracht”, vs. 16.

In Hoséa 11 spreekt Jahwè zelfs déze ontroerende woorden over Zijn Vaderliefde tot Israël: „Toen Israël een kind was, heb Ik hem liefgehad. En uit Egypte heb Ik Mijn zoon geroepen... En Ik leerde Efraïm lopen. Ik nam hem op Mijn armen...”

Daarom rekende Jahwè van Zijn kant ook zo op de wederliefde en kindertrouw van Israël. „Zij zijn toch Mijn volk, Mijn kinderen die niet liegen zullen”, Jes. 63 : 8 (zoals een „liggende vijgeboom” geen vruchten geeft op de tijd waarop men dat verwachten mag, zo „liegen” Gods kinderen weleens, d.w.z. dat ze zich dan helemaal geen kinderen

betonen). Aan het eind van datzelfde Jes. 63 bidt Israël: „Gij immers zijt onze Vader...”

Om nog één zo’n oud woord over God als „Vader” te noemen: Op de laatste bladzijde van de boeken der Profeten klaagt Jahwè: „Ben Ik een Vader (en dat is toch zo!), waar is dan Mijn eer?” Maleachi 1 : 6.

Zo’n vloed van Schriftplaatsen bewijst overtuigend, dat Gods Vaderschap over Israël in de tijd van de Here Jezus genoeg bekend had kunnen zijn uit de Thora, de Profeten en de Geschriften.

En tóch klonk het de mensen nieuw in de oren, als de Here Jezus over God zo vertrouwelijk sprak.

Dat komt er nu van, als „de sleutel”, de kennis aan God als onze Vader, is weggeraakt. En de Bijbel een raar, heidens handboek wordt. En God een koude Rekenmeester. En de omgang met God een godsdienst wordt van zware lasten om „rechtvaardig” te mogen worden, en van plechtigheden en riten om verhoord te kunnen worden.

Dan raakt men zó vreemd van God, dat het goede, oude Woord Gods wordt aangezien voor „nieuwigheid”.

De apostelen over „Vader”

Ook voor Jezus’ directe discipelen-kring is Zijn spreken over God als „Vader” blijkbaar nieuw geweest. Heerlijk nieuw. Daar hebben ze het immers nog al eens over in hun evangelieboeken en in hun brieven.

De apostel Johannes stelt in de Inleiding van zijn evangelie voorop: „Allen die Hem aangenomen hebben, hun heeft Hij macht gegeven om kinderen Gods te worden...” 1 : 12. Vergelijk ook 1 Joh. 3 : 2 enz. „Geliefden, nu zijn wij kinderen Gods...”

Ook de apostel Paulus horen wij daarover geregeld dankbaar spreken, dat God onze Vader is, en wij Zijn kinderen mogen zijn. B.v. in Romeinen 8.

De Here Jezus Zelf is dan al niet meer op aarde. Hij is dan al 20, 25 jaar geleden gestorven en begraven, opgestaan en ten hemel gevaren. Maar Hij heeft daarna Zijn Geest uitgestort. En wat zegt Paulus dan van die Geest van Christus? Wel, precies hetzelfde wat de apostel Johannes zei over de vrucht van de prediking van de Here Jezus Zelf, namelijk: „Allen die door de Geest Gods geleid worden, zijn kinderen van God. Want gij hebt niet ontvangen een geest van slavernij om opnieuw te vrezen (bang te zijn, zoals de heidenen voor hun goden-en-geesten, en zoals de Schriftgeleerden Israël bang

maakten voor God), maar gij hebt ontvangen de Geest van het kindschap, door welken wij roepen: Abba, Vader! Die Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen van God zijn.”

Dat is nu de rijkdom van de prediking van de Here Jezus en van Zijn Geest, Die Hij later heeft uitgestort: daar weten wij ons weer kinderen door. Geen vreemden voor God, maar kinderen. Geen godsdienst-slaven, die door godsdienstige werken in de gunst moeten proberen te komen, maar kinderen, die op Gods gunst kunnen rekenen, als op een hun toekomend recht!

In Romeinen 8 is dit nog zo’n aardige bizonderheid. Paulus heeft die brief helemaal in het Grieks geschreven, de wereldtaal van die tijd, ongeveer zoals nu het Engels. Maar als hij dat woord „Vader” voor God neerschrijft, gebruikt hij één keer een niet-grieks woord: „Abba”. Dat is Aramees. En het Aramees (zoiets als een dialect van het Hebreeuws) was de taal, die de Here Jezus bij Zijn onderwijs aan Israël gesproken heeft.

Of dat ook indruk gemaakt heeft. Dat spreken over God als „uw Vader”. Dat heeft Jezus’ discipelen als zó’n rijkdom in de oren geklonken! Dat hoorden ze Hem jaren na Zijn dood en Hemelvaart nóg zeggen, met Zijn eigen stem, in Zijn eigen taal. Dat bleven ze Hem nog jaren na-zeggen in het Aramees.

Zó is de nieuwtestamentische kerk haar geschiedenis in gegaan (zoals de oudtestamentische kerk met de hartelijk-vertrouwelijke naam Jahwè voor God). Met deze bevrijdende prediking van de Here Jezus en met deze kinderlijk-vertrouwelijke Geest van Christus: God is onze Vader! Wij mogen Hem aanroepen met „Abba”, „Vader”!

DRUKWERK

Keuze uit meer dan

1000

geboorte-
huwelijks- en
gelegenheids-
kaarten

Bij geboorte en huwelijk ontvangt u een felicitatiepakket.

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 - 3701 AL Zeist
03404-22452 (sinds 1901)

D. W. L. MILO / DALMALLY

De Kelten

We hebben nu in vogelvlucht waargenomen, waarheen de apostelen getrokken zijn, toen zij het Evangelie aan de verloren schapen van het huis Israëls „onder alle volken” moesten brengen; ze trokken vanuit Jerusaleem naar Oost en West, naar Noord en Zuid, en naar de verre eilanden in het Westen, het einde der aarde. Als ze zich aan hun opdracht hebben gehouden (en waarom niet?) woonden de mensen van het Tienstammenrijk, voor wat Europa betreft: in Frankrijk, België, Nederland, Duitsland, Hongarije, Polen, Griekenland, Spanje, Portugal en het huidige Groot-Brittannië.

Buiten Europa gingen ze naar Azië: Mesopotamië, Phoenicië, Turkije, Perzië (waarschijnlijk ook Pakistan) en India. Ook trokken de apostelen naar Afrika: Egypte, Soedan (ook Abessynië?), Lybië en Algerije. Er was dus geen sprake meer van een Assyrische ballingschap, maar van een grootse verspreiding over de gehele wereld (van toen). Wel buiten Israël, wel in verstrooiing – zoals Jacobus schreef.

Dat mocht in die dagen inderdaad „de gehele wereld” heten. Wel kende men in de oudheid ook het enorme rijk van China; maar de gegevens van Thomas gaan niet Oostelijker dan India (en wellicht het aangrenzende Nepal, dat zegt de Heiland te hebben gekend). Ook was men bekend met Afrika's westkust – maar daarover zijn geen berichten binnen.

De „uitersten der aarde” was een gewone term voor de „verre eilanden”. En dan niet de kleine eilanden uit de Griekse archipel; ook niet Kreta en Cyprus of Sicilië werden bedoeld – maar eilanden met koningen¹⁾, eilanden die handel dreven met Phoenicië²⁾. Het tin van Tarsis³⁾ bijvoorbeeld kwam stellig niet uit het tinarme Spanje (Tarsis), maar moet in doorvoer uit de Britse Tin-eilanden⁴⁾ zijn gehaald.

Jesaja noemt⁵⁾ tegenover de Oostelijke landen (streken des lichts) deze „kustlanden der zee”, als het verre Westen, de „zoom der aarde”. En dat de Britse eilanden in de toenmalige scheepvaart „het uiterste der aarde” heetten, weten we al van Homerus, die de Argonauten Groot-Brittannië en Ierland liet bezoeken in de achtste eeuw voor Christus. Het waren dus deze eilanden, die op het Evangelie hebben gewacht⁶⁾. Terzijde: de SV noemt ze „eilanden”, waar de NBG-vertaling van „kustlanden” spreekt. Wij geven voorkeur aan de SV, die in Jer. 25 : 22 spreekt van „eilanden die aan de gene zijde der zee zijn”. Eilanden lijken de moeilijkst bereikbare uithoeken van de aarde.

-o-

Over de door de apostelen bereisde gebieden buiten Europa weten wij nu niets naders te zeggen. Maar voor wat Europa betreft zijn er duidelijke aanknopingspunten. We wezen er al op, dat zowel Wales (G.B.) als Santiago (Spanje) Keltische stammen herbergden. Maar nu gaan wij verder, met te zeggen: dat *op vrijwel alle Europese zendingsvelden eveneens Kelten woonden*. En indien de Cumry van Wales zonen van Israël zijn – dan alle andere Kelten ook! Daarom nu eerst iets over de Keltische oudheid.

Vandaag kennen wij de Kelten als dragers van de oudste Europese beschaving. Ze hebben sedert de achtste eeuw voor Christus het IJzeren Tijdvak ingeluid. De Kelten, wier historie wordt verdeeld naar de twee massale oudheidkundige vindplaatsen in Oostenrijk (Hallstatt-periode) en in Frans-Zwitserland (La Tène-periode), waren meesters in de kunsten, de ambachten en het vechten. Ze hadden, ondanks hun verspreiding, eenheid van taal, religie en cultuur. Hoewel ze zich – vanwege hun aangeboren vrijheidszin en zwerflust – nooit tot een keizerrijk samensmeedden, stonden ze klaar voor elkan- der, hielpen elkaar en bevochten zo nodig elkaar.

Ze brachten beschaving aan Europa, lang voor de Grieken en Romeinen daar aan dachten. Ze leerden bijvoorbeeld die Grieken en Romeinen het gebruik van zeep (...), van strijdwapens en oorlogstaktieken, van maliënkolder en damascener zwaarden; ze besloegen

de hoeven van hun paarden en openden zodoende ontoegankelijke bergachtige gebieden; ze smeedden naadloze banden om de wielen van hun strijdwapens en voegden daar gruwelijke zeisen aan toe; ze maakten draaiende oogstmachines, ontwierpen de handzagen, boren, beitels en vijlen die wij vandaag gebruiken; ze stelden de maten van onze spoorwegen vast (...), zijnde 4 voet en 8½ duim, de standaardmaat van hun strijdwapens; ze verzekerden de rechten van de vrouw, stelden een Europees hooggerechtshof in en een Europese goederenmarkt (...) en leverden kunstvoorwerpen van zulk een schoonheid, dat de vondsten adembenemend worden genoemd⁷⁾.

Op het hoogtepunt van de Keltische beschaving, de 3e eeuw v.C., woonden de Kelten al „van de einden der aarde” (Kaap Finisterre in Spanje en de Britse Eilanden) – tot de Zwarte Zee; en van de Noordzee tot de Middellandse Zee. Ze hadden in 387 v.C. de stad Rome ingenomen en stichtten steden als London, Lyon, Genève, Straatsburg, Bonn, Weenen, Budapest, Belgrado, Coimbra en Ankara. De naam Parijs komt van de Keltische stam der Parisii, Reims komt van de Remii, België van de Belgae, Bologne en Bohemen van de Boii, Helvetia (Zwitserland) van de Helvetii, Gallicia van de Gallaeci, Caledonia (Schotland) van de Caledones, Trier van de stam der Treveri, Nîmes van de Nemetes, Dalmatië van de Delmatae; ook de Marcomanni in Duitsland en de Trevisci in de Karpathen waren Keltische stammen. Zowel in Lugdunum (Leiden en Lyon), als in Dundee (Schotland) als in Verdun (Frankrijk) komt u de Keltische naam „Dun” tegen, die fort of hoogte betekent. Geeft dit alles niet een beeld van de betekenis der Kelten voor ons werelddeel?¹²⁾

Hun taal is beeldrijk als geen andere. Ze heeft zes naamvallen, iets wat het latere Latijn overnam. Volgens diverse kenners is de Keltische taal als eenheid de oudst bekende taal ter wereld. Ieren en Schotten zijn er zelfs van overtuigd, dat hun taal al in het paradijs werd gesproken⁸⁾. Overigens is die taal verwant met middel-Aziatische talen.

Maar voorts heeft het Keltisch sterke verwantschap met het oud-Hebreeuws, het Aramees. Een Britse taalgeleerde kon van 5000 Keltische namen en woorden de Aramese herkomst aantonen; een Franse geleerde corrigeerde hem en maakte er 6000 van⁹⁾. De Keltische taal was zo sterk, dat de Kelten in Frankrijk, Spanje, Portugal en Italië van het – door de Romeinen opgelegde – Latijn... nationale mengtalen maakten, te weten Frans, Spaans, Portugees en Italiaans. Maar daar, waar ze zich gezamenlijk staande konden houden, bleef de verboden Keltische taal overeind.

-o-

Het zal niet gemakkelijk zijn, de verloren schapen van het huis Israëls alle te vinden en te benoemen. Voor ons mensen tenminste. Maar het voorgaande wil slechts illustreren, dat de verdwenen tien stammen wel degelijk bestaan, mits wij er naar willen zoeken. Alle kennis van volksverhuizingen, invasies, vermengingen en emigraties ten spijt, blijft het bloed van Israël spreken, zo goed als het Joodse bloed. Een volk van zulke enorme beloften gaat nooit verloren. Met een beetje geluk, mensenkennis en talenkennis haal je ze er uit.¹³⁾

Trouwens: Hitler wist de Joden immers ook wel op te sporen. Niet alleen de Cohens (Kahn, Cohn), de Abrahamsons, de Levi's en andere¹⁴⁾ Hebreeuwse namen; evenzeer de onderduiknamen als Van Zutphen, Van Kampen, Van Tiel (incl. Tilanus), Van Rhenen en zo voort. Of de beroepsnamen als Diamant, Saffier, Robijn, Paardekoper, Slachter, Augurkiesman. Zo kunnen wij er zeker van zijn, dat alle namen die met Mac beginnen (MacGillavray, Macadam, Makaske, Mackay, Mackee, Kee, Mekkes en Mekkenes) Schots-Keltische namen zijn. En talloze namen die met O' of O beginnen (O'reilly, O'Neil, O'Connor, O'Connell, O'Donnell, O'Duffy) stammen uit Ierland; waarbij de verwantschap met Schotland duidelijker uitkomt bij de uitspraak dan bij de schrijfwijze, want de Ierse O'Donnell heet in Schotland MacDonald.

Juist op de eilanden konden de Keltische stammen aantoonbaar zichzelf blijven. De Romeinen hebben in Groot-Brittannië zo weinig invloed gehad, dat hun taal binnen een generatie was vergeten. De Angelen en Saksen (6e eeuw n.C.) hebben de Kelten zelfs naar de uithoeken van het land verdreven en daarmee hun cultuur helemaal gespaard. Trouwens uit de geschiedenis van de Joden blijkt, dat een ras met sterke religieuze en culturele banden ook in de verstrooiing zichzelf blijft. Zou dat voor de Tien Stammen niet gelden?

-o-

Het vraagt wel enige inspanning van ons, om in Ieren en Schotten, in Walesmen en bewoners van het Franse Brétagne Gods volk terug te zien; laat staan in Polen en Spanje, in Portugal en Turkije. Niettemin. Er zijn sterke aanwijzingen, zo niet bewijzen, voor het hier gevondene. De Ierse Kronieken bijvoorbeeld (begonnen in 1368 v.C. en lopende vanaf 3500 v.C. tot ongeveer Christus' geboorte; geschreven in het Phoenicisch en pas in 1822 in het Engels vertaald) geven de herkomst van de Ierse Kelten (dezelfde die nu in Schotland wonen) als Gallicia in Spanje aan¹⁾. Reeds toen noemden ze zich Gool van Sciôt (Nomadenvolk), waarin u de namen Gael (Gal, Kelt) en Scot herkent. De laatste naam, de stam der Skutoi of Scythen, wordt door Paulus genoemd¹⁰⁾; komt ook in het hier veel genoemde Succoth voor. De Kronieken zeggen, dat de Gool naar Spanje waren getrokken, komende van de omgeving van de Kaukasus; en dat ze oorspronkelijk ten Oosten van de Tigris, later aan de Eufraat, hadden gewoond. Welk volk kan zijn geschiedenis tot 1850 terugvoeren, tot „achter de grote rivier”, dan het volk van Abraham?

Wellicht is het voorgaande wat verrassend. Laten we er dan voorlopig alleen dit uit concluderen: dat er volop aanwijzingen bestaan, dat Gods beloften aan zijn volk Israël (heel Israël) alsnog zullen worden vervuld. En omdat Britain in de oude kerkgeschiedenis een zeer aparte (hoewel onder ons vrijwel niet bekende) rol heeft gespeeld, hopen wij in een slotartikel nog iets te vertellen over de vroege Britse Kerk.

¹⁾ Jer. 25 : 22 — ²⁾ Ez. 26 : 18 — ³⁾ Ez. 27 : 12 — ⁴⁾ Herodotus noemde in 445 v.C. de Britse Tin-eilanden — ⁵⁾ Jes. 24 : 15, 16 — ⁶⁾ Jes. 42 : 4; 51 : 5; 60 : 9 — ⁷⁾ Merle Severy, „The Celts” in Nat. Geogr. Mag., May 1977 — ⁸⁾ de bard Duncan Ban (die in Dalmally woonde) dichtte in 1782 een „ode aan het Gaelic” en zegt o.m.: „Gaelic is verklaard de beste, kostbaarste en nauwkeurigste taal te zijn, die ons verbindt met Adam. Iedere kenner verzekert ons, dat het de taal is, die Noach sprak toen hij in de ark trok; die sindsdien door latere geslachten is gebruikt en die zal blijven bestaan tot de jongste dag”, „Orain Dhonnchaidh Bhain”, ed. 1978 pag. 277 — ⁹⁾ Roberts, „Druidism in Britain”, ook Canon Lysons en Poste — ¹⁰⁾ Col. 3 : 11 — ¹¹⁾ Spanje plus Portugal heten nog het Iberisch schiereiland, Ierland draagt nog altijd de naam Hibernia; beide namen wijzen naar Ib-Er, zonen van Er, een Bijbelse naam — ¹²⁾ Wat Skandinavië betreft: weliswaar wijzen daar vele oudheidkundige vondsten op vroege Kelten, maar deze streken zijn in de eerste eeuw niet als zendingsvelden bekend — ¹³⁾ aannemende dat er thans 11-15 miljoen Joden bestaan (waarvan 1 miljoen afstammelingen van David), zouden we theoretisch op 65 miljoen Israëlieten moeten komen, verspreid over de gehele wereld — ¹⁴⁾ waar zou de vertrouweling van koningin Victoria, Benjamin Disraeli, van hebben afgestamd?

Over kunst (5)

Hoe kunnen christelijke studenten cultuurbewust gemaakt worden? Dat was de eerste vraag die de heer De Klijn zichzelf en ons stelde. En een tweede, mistroostiger vraag: Is dit überhaupt mogelijk?

Hij maakte in zijn artikel de achtergrond van zijn vragen duidelijk door te schrijven: 'Maar het gelovig aanvaarden van het christelijk dogma en het ontvankelijk zijn voor kunst zijn — althans voorzover ik dat kan constateren binnen de Christelijke Academie voor Beeldende Kunst- onderwijs te Kampen — twee volstrekt verschillende zaken.' Uit de formulering van zijn eerste vraag en uit de strekking van zijn artikel maak ik op dat hij niet aan de ernst van de geloofs-overtuiging van zijn studenten twijfelt (al drukt hij dat wel wat afstandelijk-intellectualistisch uit), maar wel aan hun ontvankelijkheid voor kunst en cultuur. Het is dus een zaak van wèl gelovig, maar niet artistiek en niet het omgekeerde. Maar wat is er dan toch met deze Kamper artiesten in spe aan de

DOOR
H. GORT
UTRECHT

hand? Ik wil aannemen dat ze niet allen uit een kunstzinnig milieu komen. Maar wat dan nog? Ze zijn toch niet volkomen talentloos op de Kamper Academie terecht gekomen?

Vertonen ze de afwijkingen in het bekijken en ervaren van kunst die in het artikel van de heer De Klijn besproken zijn? En al zie ik wel dat bepaalde wijzen van geloven de culturele bewustwording in de weg kunnen staan, kan dan een goede vorming met diepgaande besprekingen van de problematiek die wij in onze artikelen aangeroerd

hebben, de lucht niet doen opklaren? Of — en dat zou erger zijn — ziet hij een onoverbrugbare kloof tussen geloven en artistiek bezig zijn?

Dat er belemmeringen zijn voor een gezond kunstbesef in onze tijd — en dat niet alleen bij christenen — moet grif erkend worden en in dit laatste artikel wil ik een aantal daarvan kort bespreken.

☆☆☆

De eerste belemmering werd al in 1817 door de Engelsman S. T. Coleridge signaleerd, toen hij schreef dat bij jonge mensen de grote kunstwerken uit het verleden niet zodanig aanslaan, dat ze er door geactiveerd worden. Maar de geschriften van een tijdgenoot, die soms weinig ouder is dan zij zelf, zijn een realiteit voor hen, omdat de schrijver in dezelfde omstandigheden leeft als zij zelf.

Op grond van deze generatiekloof is het overdragen van een traditie vaak een letterlijk onbegonnen werk. We komen misschien meer en meer in een tijd te leven die geen verleden meer kent.

Een tweede belemmering voor een gezond kunstbesef is de pluriforme of pluralistische maatschappij waarin wij leven. Onze maatschappij is samengesteld uit vele gemeenschappen en tengevolge van de openheid van onze moderne wereld is de mens van nu zich van die veelheid ook meer bewust. Elk van die gemeenschappen heeft haar eigen cultuur, of liever, sub-cultuur en van een duidelijk herkenbare hoofdcultuur is nauwelijks sprake meer. Het cultuurpatroon wordt een kaleidoscopische wirwar van sub-culturen, die dikwijls elk hun eigen kunstuitingen stimuleren. De kunstenaar die in verschillende sub-culturen wil functioneren, voelt zich maar al te vaak gedwongen tot het doen van concessies, of hij moet zich om succes te boeken op niet-artistieke wijze manifesteren. Bij deze ontwikkeling komt uiteraard de door mij besproken gelijkvormigheid van denken en gevoelen danig in de verdrukking. Op een gegeven moment moeten we ons misschien afvragen of we met dit concept nog kunnen werken.

Al lijkt een derde belemmering, de toenemende vulgarisatie van de cultuur, op het eerste gezicht niet in overeenstemming met de zojuist beschreven maatschappelijke ontwikkeling, toch is ze dat wel degelijk. Die vulgarisatie is namelijk in alle sub-culturen op te merken. Het is in

dit verband nuttig Kuyper nog eens te citeren. Hij sprak in 1898 over een tweërlei leven dat zich toen bezig was te ontwikkelen: 'Eenerzijds een boeiend, rijk en hoog gespannen leven in den universitair kring en onder enkele fijnere geesten; maar daarnaast, of liever ver daar beneden een materialistisch, naar genot hunkerend volksleven, dat op zijn wijs een uitgangspunt in het stoffelijke zoekt, en op zijn cynische manier zich van alle vaste ordinantiën emancipeert. Het is vooral in onze steeds zich uitzettende groote steden, dat dit laatste streven zich ontwikkelt, en, het platteland overstemmend, den toon voor heel de publieke opinie aangeeft, in elk nieuw geslacht dat aanrijpt, te onverbloemder uitkomend voor zijn ongoddelijken aard. Op niets dan geld, op genot en op sociale macht is dit streven gericht, en op dat driedig doel gaat het af, steeds minder kieskeurig in de midde-len, die het aangrijpt.'

Om dat „boeiend, rijk en hoog gespannen leven in den universitaire kring en onder enkele fijnere geesten”, waarbij Kuyper doelde op een hoofdzakelijk liberaal-getinte, aristocratische traditie, kan men nu hoogstens wat meewarig glimlachen. Die traditie is in de woelingen van de laatste decennia vrijwel geheel verdwenen. Maar Kuyper's tekening van de vulgarisatie is nog treffend juist. Bovendien, hij had nog de moed, let-tend op de politieke ontwikkeling, er op te wijzen dat een democratie verworpen kan tot een kratistocratie, een overmacht van de sterkste. Cultureel gezien had hij ook kunnen spreken over een ochlocratie, een over-macht van de massa. De Jan Cremers zijn nu overal.

De trits die Kuyper noemde, geld, genot en sociale macht, blijft nog steeds het leven beheersen: geld en commercialisme, genot en hedonistische ik-cultuur en sociale macht in de vorm van culturele pressiegroepen.

Een zaak die nog steeds te weinig aandacht krijgt, is, hoe zeer een medium als de televisie deze destructieve tendenzen aanmoedigt. Op het punt van constructieve culturele vorming stelt de Nederlandse televisie vrijwel niets voor. Zoals politieke partijen geperverteerd kunnen raken door het dingen naar de kiezersgunst, zo is de televisie in haar jeugd al bedorven door de kijkersgunst.

Een vierde belemmering voor een gezond kunstbesef acht ik het presentisme. Ik versta hieronder de opvatting dat alleen het tegen-

woordige, de cultuur van het hier en nu van enige waarde is. Zoals ik hierboven al aangaf, is het presentisme bij jonge mensen een soort ontwikkelingsstoornis, maar als ze niet verdwijnt, moet er van een kwaal gesproken worden.

Ik geef een voorbeeld van deze afwijking uit een redactioneel hoofdartikel in het dagblad *Trouw* van 7-6-1984.

Het artikel is getiteld „Laffe smaak” en handelt over het beeld van koningin Wilhelmina, dat, na veel geharrewar over andere monumenten, zoals het „keienlint” en „de witte koepel”, nu in de Haagse binnenstad geplaatst zal worden. De schrijver van het artikel betreurt het genomen besluit eensdeels omdat het een copie is van een reeds eerder vervaardigd en in Rotterdam geplaatst beeld. En nu komt het: „Maar ook omdat het een uitdrukking is van ideologische en artistieke opvattingen van twintig jaar geleden. In de maatschappij en in de beeldende kunst is sindsdien nogal wat gebeurd. Het is pure armoede, dat het niet mogelijk is gebleken met hedendaagse artistieke middelen en vanuit hedendaags gezichtspunt een monument te scheppen dat uitdrukking geeft aan de betekenis die Wilhelmina en met haar het koningschap voor ons land heeft gehad en nog heeft.” Die aandoenlijke trouw aan het oranjehuis kan ik nog wel plaatsen, maar wat zijn nu die „hedendaagse artistieke middelen”? Het keienlint? En wat is nu toch wel dat „hedendaags gezichtspunt”?

Een vijfde belemmering voor een gezond kunstbesef kan zijn, wat ik het omnivorisme zou willen noemen. Het klassieke voorbeeld in de biologie van een omnivoor is, meen ik, het varken, een overigens sympathieke alleseter en, zo mogelijk, een veeleter. Maar de ogen van de biggen lijken mij, verhoudingsgewijs, groter en scherper dan die van het volwassen dier.

Het omnivorisme is onder de mensen een moderne cultuurkwaal: alles proeven, alles meemaken, overal geweest zijn en in de kunst: een platenverzameling van jewelste, alle galerieën afsjouwten, drie romans tegelijk lezen. Enkele jaren geleden vertrouwde een Kamper hoogleraar de lezers van het hierboven genoemde dagblad een inventaris van zijn vakantie-lectuur toe. Het was een reeks romans uit Brazilië en omgeving en voor iemand zonder een snelle diploma leesvoer voor minstens een jaar. Het omnivorisme verhindert elke diepgang. Alleen die kunst die men rustig en liefst

bij herhaling gaat verwerken, kan iets wezenlijks betekenen.

☆☆☆

Tot het noemen van deze vijf belemmeringen wil ik mij beperken, want het lijkt mij raadzaam deze discussie nu af te ronden.

Ter afsluiting wil ik nog even terugkomen op een zaak die ik in mijn tweede artikel heb aangeroerd en die men in de vorm van een vraag kan samenvatten: Is er, cultureel gesproken, reden voor optimisme of voor pessimisme?

In dit verband wil ik graag verwijzen naar het blad *Beweging* van april 1984. In dit nummer vindt men een aantal belangwekkende artikelen, die rechtstreeks of zijdelings met deze zaak te maken hebben.

Het deed mij goed ook in het minst optimistische artikel (van dr W. Aalders) toch nog te lezen over een mogelijk „weerwerk tegen het afkalvingsproces van de West-Europese cultuur”. En in een ander artikel werd een tekst geciteerd die Prof. Popma bij zijn filosofische beschouwingen met een zekere voorliefde aanhaalde. Die tekst had als motto van mijn eigen artikelen kunnen dienen en ze luidt: Want zo zegt de Here, die de hemelen geschapen heeft – Hij is God – die de aarde geformeerd en haar gemaakt heeft, Hij heeft haar grondvest; niet tot een baaierd heeft Hij haar geschapen, maar ter bewoning heeft Hij haar geformeerd. Jes. 45 : 18. Op zo’n aarde moet toch ook voor de schoonheid van de kunst een plaats zijn?

Kinderbijbels (3)

Welk uitgangspunt heeft de kinderbijbelschrijver?

De indeling van de kinderbijbels zoals dr Klink die maakt, vermeldt ook nog een vierde categorie: De navertelde verhalen, waarin een uitleg is verwerkt en waarin over de achtergrond van de verhalen informatie wordt gegeven.

Volgens haar zijn dit de beste uitgaven. Zij is ook van mening, dat het kind de Bijbel niet kan begrijpen zonder nadere uitleg.

Gegevens van de archeologie, de oosterse culturen, het klimaat en van de nieuwe theologie moeten samen met andere bijbelgegevens verwerkt worden tot een begrijpelijk verhaal, dat inspeelt op de emotionele, creatieve, sociale en cognitieve behoeften van het kind. Haar eigen kinderbijbel is een voorbeeld van wat zij bedoelt.

Het is niet mijn bedoeling hiervan nu een kritische beoordeling te geven, maar wel vraag ik mij af of zij niet dezelfde fout maakt, die zij oudere kinderbijbelschrijvers verwijt. Garanderen de verworvenheden van de moderne archeologie en de nieuwe theologie, dat de kinderen met een goed beeld van de Here God, van de zonde en Gods toorn daarover, van het verzoenend werk van Jezus Christus, van de bijbelse oproep tot persoonlijke bekering en van het vernieuwend werk van de Heilige Geest het leven in worden gestuurd?

Klink ontkent de inspiratie van de gehele Bijbel door de Heilige Geest. Zij schrijft bij voorbeeld in een toelichting op het verhaal van de plagen van Egypte „deze verhalen worden door de bijbelschrijver verteld in de an-

DOOR
M. VRIJMOETH-DE JONG
ZWOLLE

tieke religieuze mentaliteit, waarbij natuurrampen gezien en beleefd werden als woede of straf van de goden, in dit geval van de God van Israël”. „Men moet wel weten, wat men doet wanneer men bepaalde, b.v. gruwelijke gebeurtenissen vertelt als de ‘daden van God’” en bij het verhaal van Jozua en de Gibeonieten zegt zij: „Men zou kunnen zeggen dat het unieke geloof in de God der geschiedenissen werd geboren uit het primitieve geloof in Jahwè als de krijgsheld, die de vijanden verpletterde of hielp verpletteren” en „In werkelijkheid zijn de stammen veel geleidelijker en vreedzamer het gebied van Kanaän binnen getrokken dan bij voorbeeld de theologie van het boek Jozua aanduidt.” (J. L. Klink ‘Het huis in de wereld’, blz. 68 en 70).

Eén van de uitgangspunten van Klink voor het schrijven van een kinderbijbel is, dat speciaal de verhalen uit het Oude Testa-

Administratie

Administratie-adres:
Postbus 84.
3956 ZS Leersum
Tel. 03434-54288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 nov.

Abonnementsprijs:

f 45, – per jaar of f 24, – per halfjaar.
Buitenland f 55, – per jaar of f 70, – per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Brabantlaan 122
2101 SK Heemstede
Tel. 023-285825

Advertentieprijs:

40 ct. per mm.
familieberichten 35 ct p. mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”
Nooitgedacht 3
3701 AL Zeist
Tel. 03404-22452

ment zeer selectief gekozen moeten worden, opdat de kinderen niet een verwarrend, angstaanjagend en tegenstrijdig beeld van God en zijn handelen zullen krijgen. Veel in de Bijbel vindt zij voor kinderen niet geschikt. Zij selecteert op theologische en op pedagogische gronden. Iedere schrijver van een kinderbijbel overweegt welke bijbelgedeelten voor de leeftijdsgroep, waarvoor hij schrijft duidelijk weer te geven zijn.

Een dergelijke selectie op pedagogische gronden is acceptabel en noodzakelijk. Als wij echter bepaalde verhalen niet in overeenstemming kunnen brengen met het beeld, dat wij van God hebben, moeten we niet aan de bijbelse verhalen gaan twifelen, maar aan de beperktheid van ons eigen inzicht en verstand. Selectie op theologische gronden is dan ook onaanvaardbaar en kinderbijbels, die met dat uitgangspunt zijn geschreven, vallen naar mijn mening onder de categorie navertelde verhalen vanuit een bepaalde dogmatiek en wel vanuit een verkeerde dogmatiek. Toch wil ik opmerken, dat veel nieuwere kinderbijbels, die om bovengenoemde uitgangspunt niet aanbevolen kunnen worden, vaak heel goed geschreven verhalen bevatten met veel oudheidkundige en cultuur-historische gegevens, vanuit een doorleefd standpunt verteld en met een juiste woordkeus en zinsbouw voor kinderen.

Kerknieuws

Ned. Geref. Kerk Alphen aan den Rijn

De middagdiensten in de maand augustus vinden plaats om 18.30 uur in plaats van om 16.30 uur.

Kerkdiensten Ned. Geref. Kerk Haarlem en Heemstede

Ten behoeve van de in Haarlem-Heemstede en omstreken verblijvende vakantiegangers wordt meegedeeld, dat t/m 19 aug. de morgendiensten om 9.30 uur in de Bakenesserkerk, ing. Vrouwenstraat 10 te Haarlem worden gehouden en de middagdiensten om 19.00 uur in de Petrakerk, Limburglaan 3 te Heemstede, met uitzondering van de dienst op 19 aug. die om 17.00 uur aanvangt.

Praeses is thans: A. Wattel, Graan voor Visch 19801, 2131 WP Hoofddorp, telef. 02503-14071; penningmeester is: W. v. Dalen, Corn. v. d. Lijnlaan 6, 2024 BB Haarlem, telef. 023-255769 - het bankrekeningnr. is hetzelfde gebleven.

Ned. Geref. Kerk Bunschoten-Spekenburg

Ds L. W. G. Blokhuis van Schiedam heeft bedankt voor het op hem uitgebrachte beroep.

Ned. Geref. Kerk Rijswijk-'s Gravenhage-zuid

De kerkeraad heeft een beroep uitgebracht op ds J. H. Veefkind te Krommenie.

Ned. Geref. Kerk Baarn-Soest

Evenals in de voorgaande jaren veelal het geval was, zullen er tijdens de zomermaanden juli en augustus geen middagdiensten worden gehouden.

De kerkeraad heeft het besluit genomen met ingang van september 1984 de zondagmiddagdiensten te laten vervallen.

Preekconsent

Aan G. J. Lakerveld, Tannhäuserstraat 1, 7323 DK Apeldoorn, telefoon 055-669165, is op zijn verzoek door de regio Arnhem in haar vergadering van 19 juni preekconsent verleend tot 1 september 1985.

Wijziging Informatieboekje 1984

Op blz. 21 is onder het hoofd „Lijst van theologiëstudenten etc.” het postgironummer van de heer J. B. M. Storms te Rotterdam onjuist vermeld. Het nummer moet zijn: 3711983.

Jubileum

Op 2 augustus j.l. heeft drs H. de Jong te Amsterdam zijn 25-jarig jubileum als dienaar des Woords gevierd.

Regio Den Haag

Wij citeren uit het kort verslag van de vergadering van kerken in de regio Den Haag, gehouden te 's-Gravenhage op 17 mei 1984. De Commissie Preekconsentverlening heeft de door haar ontworpen regeling voor de preekconsentverlening nader bezien op het punt van de maximale duur van het consent (drie jaar). Met de regio-vergadering van 26 oktober 1983 is de commissie van mening, dat uitzonderingen op dat punt denkbaar zijn en zij stelt voor het desbetreffende artikel aan te vullen als volgt: „In bijzondere gevallen kan de regionale vergadering anders beslissen”. Dit voorstel wordt aangenomen en daarmee is de regeling nu definitief vastgesteld. Kort na de vorige regio-vergadering hebben drie broeders uit Katwijk hun eerdere verzoek om hulp in de vorm van kerkvisitatie herhaald. Bij brief van 6 april 1984 hebben zij echter laten weten, dat zij afzien van de gevraagde hulp, omdat naar hun mening niet snel genoeg op hun verzoek is gereageerd. De

gadering constateert, dat deze broeders, die in hun laatste brieven het (regionale) kerkverband ernstig in gebreke stellen, tot op heden zelf hebben nagelaten concreet aan te geven, welke bezwaren zij hebben tegen de gang van zaken in de gemeente van Katwijk. Besloten wordt hun schriftelijk er op te wijzen, dat zij met zulke dingen te schrijven het goede spoor zijn bijster geraakt en hen terug te verwijzen naar hun eigen kerkeraad.

Naar aanleiding van een verzoek van Alphen aan den Rijn wordt besloten een afvaardiging van de classis 's-Gravenhage van de Christelijke Gereformeerde Kerken uit te nodigen naar onze regio vergaderingen.

Bij het agendapunt „Benoeming afgevaardigden naar de Landelijke Vergadering 1985” deelt Oegstgeest mede, dat deze gemeente het „Akkoord van kerkelijk samenleven” niet heeft aangenomen en deswege niet via de regio op de L.V. vertegenwoordigd wil zijn. Lisse wil om andere redenen ditmaal geen broeders ver-voordragen ter benoeming tot af-

gevaardigde. De door Alphen aan den Rijn, 's-Gravenhage, Katwijk en Zoetermeer voorgedragen broeders worden benoemd, uit elke van die gemeenten een primus- en een secundus-afgevaardigde. Op verzoek van Rijswijk worden uit die gemeente voorgedragen twee broeders benoemd tot reserve-secundi. Besloten wordt tot de komende L.V., welke in Enschede zal worden gehouden, het verzoek te richten te bevorderen, dat als roepende kerk voor een volgende landelijke vergadering wordt aangezocht een kerk in een minder excentrisch gelegen plaats, welke ook vanuit andere delen van het land beter bereikbaar is.

Ned. Geref. Kerk Utrecht

De kerkeraad heeft op 1 juli j.l. ontstane vacature drs W. G. Rietkerk beroepen ds M. R. van den Berg van Groningen.

Ned. Geref. Kerk Loosdrecht

Bij acclamatie werd beroepen door de kerk van Loosdrecht ds G. v. d. Brink van Rotterdam-Overschie.

God vrezen in Agadir

Agadir is bekend geworden in 1960. Op 29 februari van dat jaar was er 's avonds om ongeveer kwart voor twaalf een zeeschok die zich voortzette naar de berg waarop het oude Agadir was gebouwd. In veertien seconden werd de stad tot een ruïne en stierven er ongeveer zestienduizend mensen. Agadir was een geheel ommurde stad, een kasbah, boven op de berg en een wijk onderaan de berg vlakbij de haven. Van dat oude Agadir is vrijwel niets meer over. Als je boven op de berg bent zie je stukken muur, één niet in elkaar gestorte poort en een heleboel puin.

Het nieuwe Agadir is een moderne plaats, in korte tijd gebouwd, met veel hotels en appartementen, geheel gericht op het toerisme want in Agadir schijnt de zon 317 dagen per jaar, is de temperatuur in de winter nooit lager dan 16 graden en zomers nooit hoger dan 27 graden; bovendien regent het er zelden. Voor toeristen een ideale plaats.

Het oude Agadir bestond al in de zestiende eeuw. Het was een belangrijke handelsplaats, ook de Hollanders deden zaken in Agadir. Je staat even te kijken als je boven de enige overgebleven poort van de oude stad in het nederlands ziet staan de bekende tekst uit 1 Petrus 2: Vreest God ende eert den Koning, met daaronder het

Terloops...

DOOR
P. C. VAN WIJK
ZALTBOMMEL

jaartal 1746. De tekst staat er ook in het arabisch.

Als je met inwoners van Agadir hierover praat geloven ze je niet. Ze moeten het dan eerst zien. Ik sprak een paar jaar geleden een man die bij de ramp in 1960 zijn hele familie verloor. Hij kan wat er in die nacht gebeurde navertellen. Hij heeft het meegemaakt: de dreiging en het lawaai, het geschreeuw en de grote stilte. Het kostte hem moeite erover te praten. Hij werd tijdens de ramp gewond, kwam in een noodziekenhuis terecht, woonde een tijdlang buiten Agadir, ging toch weer naar die plaats terug om er een winkeltje te beginnen, maar ging nooit meer de berg op; hij wilde de ruïne niet meer zien. Nadat ik een paar keer met hem had gepraat vroeg ik hem of hij met me mee wilde naar boven. Eerst weigerde hij, maar na een paar dagen stemde hij toe. Hij had het niet gemakkelijk toen we boven aankwamen en toen we bij de poort stonden en ik hem wees op de tekst erboven, was hij verbaasd. Vroeger was het hem nooit opgevallen. God vrezen en de koning eren.

Met dat laatste had hij geen moeite. Ook in zijn winkel hangt (verplicht) een portret van koning Hassan en je moet geen kwaad zeggen over de koning. Maar God, voor hem Allah, vrezen, dat vond hij niet gemakkelijk.

Je moet daar maar staan, bij die grote puinhoop, met je gedachten bij die verschrikkelijke nacht in 1960, met je herinneringen aan je familie, en dan omhoogkijken en lezen dat je God moet vrezen.

We hebben er samen over gesproken. 'k Heb niet geprobeerd hem te bekeren tot het christelijk geloof. 'k Heb wel met hem gepraat over zijn twijfels en vragen en hem verteld dat ook christenen het vaak moeilijk hebben met wat er aan lijden dichtbij en verweg is. We waren het er over eens dat het niet voor niets zal zijn dat juist die éne poort met dat bijzondere opschrift overbleef.

God vrezen.

Hij is en blijft!

En Hem vrezen blijft nodig!

—o—

Toen ik die man een tijd later weer sprak was het bijna Kerstfeest. Ook zijn winkel was versierd met leuzen als 'happy Christmas'. Ik vroeg hem of hij christen was geworden, dat was natuurlijk maar gekheid. Die versiering was voor de toeristen, zei hij en dat had ik natuurlijk al begrepen. Zelf hield hij het maar bij Allah en Mohammed.